

A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Gemeente Drimmelen vindt het belangrijk om risico's te beheersen. Het gaat om risico's die van invloed zijn op het behalen van de programmadoelstellingen. Door inzicht in de risico's kunnen we op een verantwoorde manier besluiten nemen. In deze paragraaf leest u:

- het beleid over de weerstandscapaciteit en risico's
- een inventarisatie van de risico's
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- weerstandsvermogen
- financiële kengetallen
- een beoordeling van de verhouding tussen kengetallen en de financiële positie.

Inventarisatie van de risico's

Risicomanagement

Dit is een continu proces van identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt/maakt.

Risicomanagementbeleid

In het beleid risicomanagement en weerstandsvermogen (2013) stellen we kaders over de reikwijdte en toepassing van risicomanagement. De belangrijkste elementen uit dit beleid zijn:

- We houden een zekerheidspercentage van 90% aan voor het berekenen van de benodigde weerstandcapaciteit.
- We streven naar een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1.0.

Risico

Een risico is een obstakel (of een bedreiging) in het bereiken van onze doelen.

Risicoprofiel

De afdelingen van de gemeente Drimmelen stellen een dynamisch risicoprofiel op. Hiervoor gebruiken we het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem). Dit systeem inventariseert en beoordeelt risico's. In totaal zijn er 46 risico's die het realiseren van onze programmadoelstellingen kunnen bedreigen.

Risicokaart

De tabel ('risicokaart') geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en financieel gevolg. De nummers in de risicokaart komen overeen met de geïnventariseerde risico's (46).

Tabel Par.A-1

Gevolg	10%	30%	50%	70%	90%	Kans
$x > € 500.000$	2	1	1			
$€ 250.000 < x < € 500.000$	4	2	1	2		
$€ 100.000 < x < € 250.000$	2	1	3	3		
$€ 25.000 < x < € 100.000$	4	3	6	2	2	
$x < € 25.000$	4	1	1		1	
Geen financiële gevolgen						

Risico top 10

In het overzicht hieronder ziet u de 10 risico's die de meeste invloed hebben op het berekenen van de weerstandscapaciteit. Het invloed percentage geeft de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

Tabel Par.A-2

Risico top 10						
Progr.	2020 begroting	2019 begroting	2018 rekening		2020 Kans	2020 Invloed
3	1	*	*	Dijkverzwaring van de Mark	50%	12.88%
3	3	*	*	Overschrijding krediet renovatie zwembaden	70%	9.55%
4	4	*	*	Liquiditeitsproblemen bij zorgaanbieder Juzt	70%	8.92%
4	5	2	2	Garantstelling verlenen aan Stichting de Wijngaerd	30%	7.73%
4	2	9	5	Taak Hulp bij huishouden kan niet binnen budget uitgevoerd worden	70%	6.57%
4	6	-	8	Taak jeugdzorg kan niet binnen budget uitgevoerd worden.	70%	4.19%
4	7	-	*	Aantrekkende werking van het abonnementstarief voor eigen bijdragen Wmo	70%	4.10%
3	8	-	4	Precario kan mogelijk niet geheel worden geïnd	30%	3.80%
3	9	*	*	Bepaling doelvermogen stortplaats Zevenbergen door mogelijke overdracht naar de provincie	50%	3.54%
2	10	-	-	Eén of meerdere civieltechnische kunstwerken vervangen, waarvoor in de voorziening geen budget is opgenomen	50%	3.21%

- = Dit risico is opgenomen in het totale risicoprofiel van de gemeente Drimmelen, maar behoorde niet tot de risico top 10.

* = Dit risico is nieuw opgenomen

Totaal financieel risico

In het overzicht hieronder ziet u het financiële risico dat gemeente Drimmelen loopt uitgesplitst in de top 10 en overige risico's.

Tabel Par.A-3

Totaal financieel risico				bedragen x € 1.000		
Totalen jaarrekening en begroting				2018	2019	2020
				rekening	begroting	begroting
Totaal top 10 risico's				€23.600	€24.750	€4.746
Overige risico's				€2.620	€3.435	€6.832
Totaal alle risico's				€26.220	€28.185	€11.578

Sinds 25 mei 2018 geldt de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens, paste in 2019 boetebeleidsregels aan. Hierdoor is het boetebedrag aanzienlijk lager. Daarnaast sloten we een cybersecurityverzekering af om minder risico te lopen. Beide elementen zorgen in 2020 voor een verlaging van het risicoprofiel ten opzichte van 2018 en 2019.

Toelichting bij risico's

1. Dijkverzwaring van de Mark

In 2018 begon het waterschap Brabantse Delta met de voorbereiding van de dijkverzwaring van de Mark ter hoogte van Terheijden. Eind 2019 besluit het waterschap over de manier waarop de dijkverzwaring plaatsvindt. Het waterschap wil een financiële bijdrage van de gemeente Drimmelen ontvangen. Hierover zijn geen afspraken gemaakt. Het is mogelijk dat een financiële bijdrage van de gemeente noodzakelijk is.

2. Overschrijding krediet renovatie zwembaden

De kosten voor renovatiewerkzaamheden en installaties aanbrengen in de Randoet en het Puzzelbad kunnen ruim 10% uitstijgen boven het beschikbare krediet.

3. Liquiditeitsproblemen bij Juzt

Als gemeenten niet ingrijpen leidt dit tot faillissement. We streven naar een gecontroleerde zorgoverdracht om zorg voor jeugdigen (en ouders) te garanderen en de expertise van jeugdzorgprofessionals te behouden binnen de regio. Zowel faillissement als gecontroleerde zorgoverdracht leiden tot een financiële afrekening voor de 16 gemeenten in West-Brabant.

4. Garantstelling verlenen aan Stichting De Wijngaerd

De gemeenteraad besloot op 16 juli 2015 een gemeentegarantie te verlenen aan stichting de Wijngaerd. Zo kon de stichting de renovatie financieren van de huidige huisvesting en tijdelijke huisvesting betalen. In de akte van borgtocht (november 2015) staan de volgende voorwaarden:

- De aflossing van de lening loopt evenredig mee met de totale aflossing (inclusief extra aflossingen) van de totale financiering, zodat leningen een gelijke looptijd hebben.
- Bij een eventueel verlies van zelfstandigheid van Stichting De Wijngaerd door fusie en/of overname komt deze akte van borgtocht te vervallen.

5. Taak Hulp bij huishouden kan niet binnen budget uitgevoerd worden

De landelijke regiecommissie reële kostprijs Wmo doet onderzoek naar tarieven Hulp bij het huishouden (HbH) 2018 en 2019. Aanleiding is een melding door een zorgaanbieder die het niet eens is met de gemaakte (tarief)afspraken 2018 en 2019. Uitspraak van de regiecommissie leidt mogelijk tot financiële consequenties. Vanaf 2019 is Hulp bij het huishouden weer volledig een maatwerkvoorziening. Dit heeft mogelijk een aantrekkende werking op de vraag naar Hulp bij het huishouden. Ook vergrijzing kan leiden tot een toename van de vraag. Toepassing van de algemene maatregel van bestuur (AMvB) betekent dat (loon)ontwikkelingen in de thuiszorgsector leiden tot (sterk) stijgende tarieven.

6. Taak jeugdzorg kan niet binnen budget uitgevoerd worden

De transitie jeugdzorg blijft een risico. De transformatie betekent dat we inzetten op preventie (eigen kracht inwoners, hulp dicht bij huis) zodat dure specialistische jeugdhulp vermindert. Het afgelopen jaar kostte de jeugdhulp aanzienlijk meer. In 2018 troffen we regionaal en lokaal maatregelen om de kosten te beheersen. In 2019 zien we de resultaten hiervan.

7. Aantrekkende werking van het abonnementstarief voor eigen bijdragen Wmo

Door verlaging van de eigen bijdragen voor Wmo-voorzieningen neemt de vraag ernaar toe.

8. Precario kan mogelijk niet helemaal worden geïnd

Er bestaat een mogelijkheid dat we niet de hele opbrengst precariobelasting 2017 over kabels en leidingen kunnen innen. Dit is afhankelijk van de uitspraak in beroepsprocedures bij de bestuursrechter. Er is nog geen datum bekend waarop deze procedures bij de bestuursrechter dienen.

9. Bepaling doelvermogen stortplaats Zevenbergen door mogelijke overdracht naar de provincie

De eeuwige durende nazorg van de stortplaats Zevenbergen moet overeenkomstig de leemtetwet, nadat een nazorgplan en het doelvermogen zijn vastgesteld, worden overgedragen aan de provincie Noord-Brabant (PNB). Onze Gemeenschappelijke regeling (GR) heeft hiervoor een doelvermogen (beheerd door PNB) beschikbaar. Het benodigde doelvermogen wordt berekend aan de hand van een nazorgplan en wordt mede bepaald door de te hanteren rekenrente. PNB heeft aangegeven dat de rekenrente lager wordt waardoor het doelvermogen ontoereikend zou zijn en door de GR moet worden bijgestort. Om dit te voorkomen is in juli 2019 met PNB en de GR een overeenkomst afgesloten waarbij de sluiting 5 jaar wordt uitgesteld. Deze 5 jaar geven de ruimte om technologische ontwikkelingen te onderzoeken waardoor het doelvermogen lager kan worden. De kosten, voor beheer en onderhoud van de stortplaats en de onderzoeken, ten gevolge van het uitstel worden uit het doelvermogen gehad. De eerste 5 jaar, tot en met juli 2024, zijn er geen financiële consequenties voor de gemeenten.

10. Eén of meerdere civieltechnische kunstwerken vervangen, waarvoor in de voorziening geen budget is opgenomen

Tijdens inspecties proberen we vijf jaar van tevoren een inschatting te maken van het risico van einde levensduur. Twee jaar voor vervanging zijn de kosten aan te geven. Afspraak is dat we een raadsbesluit maken als vervanging nodig is.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het geheel aan middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. We maken onderscheid in:

Incidentele weerstandscapaciteit

Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau.

Structurele weerstandscapaciteit

De middelen die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de onderkende risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie passen we toe omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 11,5 miljoen - zie tabel Totaal financieel risico) ongewenst is. De risico's treden niet allemaal tegelijk op. In de tabel hieronder leest u de kansverdeling en de resultaten van de risicosimulatie.

Conclusie:

Het is 90% zeker dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2,79 miljoen (begroting 2019: € 2,74 miljoen).

Tabel Par.A-4

Statistieken	Waarde
Minimum	€ 246.899
Maximum	€ 5.210.168
Gemiddeld	€ 1.955.009
Absolute maximum	€ 11.578.210
Zekerheids-percentage	Bedrag
10%	€ 1.191.515
25%	€ 1.497.099
50%	€ 1.899.836
75%	€ 2.354.487
80%	€ 2.473.845
90%	€ 2.797.191
95%	€ 3.071.716
99%	€ 3.602.514

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare middelen om de risico's op te vangen, noemen we weerstandscapaciteit. We maken onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Tabel Par.A-5

Beschikbare weerstandscapaciteit					Bedragen in €1.000
	2018 rekening	2019 begroting	2020 begroting	2021 begroting	2022 begroting
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	18.234	13.671	13.933	13.933	13.933
Algemene reserve	16.440	14.144	13.796	13.796	13.796
<i>Algemene dienst</i>	14.940	12.729	12.047	12.047	12.047
<i>Grondbedrijf</i>	1.500	1.415	1.749	1.749	1.749
Bestemmingsreserve					
<i>Reserve bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf</i>	166	157	137	137	137
Stille reserve (besloten te incasseren)	-	-	-	-	-
Resultaat	1.628	-631	-455	156	187
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	2.757	2.411	2.274	2.054	2.020
Onbenutte belastingcapaciteit	2.757	2.386	2.269	2.049	2.015
Onvoorzien	-	25	5	5	5
Totale weerstandscapaciteit	20.991	16.082	16.207	15.987	15.953

Weerstandsvermogen

Het **weerstandsvermogen** geeft de relatie aan tussen de risico's waar geen maatregelen voor zijn getroffen of waar na het treffen van maatregelen nog restrisico's overblijven en de capaciteit die een gemeente heeft om die niet begrote kosten op te vangen.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Tabel Par.A-6

Ratio weerstandsvermogen	2018 rekening	2019 begroting	2020 begroting	2021 bebroting	2022 begroting
Beschikbare weerstandscapaciteit	€20.991	€16.082	€ 16.207	€ 15.987	€ 15.953
Benodigde weerstandscapaciteit	€2.430	€ 2.498	€ 2.797	€ 2.280	€ 2.199
Ratio weerstandsvermogen	8,64	6,44	5,79	7,01	7,26

Om het weerstandsvermogen te beoordelen gebruiken we deze waarderingstabel¹:

Tabel Par.A-7

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Een algemeen aanvaarde norm voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Gemeente Drimmelen wil zo weinig mogelijk risico lopen en zolang het financieel verantwoord is risico's afdekken. Dit betekent dat een weerstandsvermogen nastreven dat ten minste voldoende is. Dit betekent een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0 (minimaal waarderingscijfer C).

De ratio van de Gemeente Drimmelen valt in klasse A. Dit betekent een uitstekend weerstandsvermogen. De hoogte van de ratio houdt in dat op dit moment geen beheersmaatregelen nodig zijn.

Financiële kengetallen

(en beoordeling van de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen in relatie tot de financiële positie)

Bij de vernieuwing van de BBV is, op basis van advies van de commissie Depla, voorgeschreven dat er in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen.

Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De invoering van de kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken. De kengetallen hebben geen functie als normerings-instrument in het kader van financieel toezicht.

De vijf kengetallen zijn:

1. Schuldquote:
 - a. netto schuldquote;
 - b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2. Solvabiliteitsratio;
3. Grondexploitatie;
4. Structurele exploitatieruimte en
5. Belastingcapaciteit.

¹ De normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

Tabel Par.A-8

Begroting 2020						
Kengetallen	Verloop van de kengetallen					
	Rekening 2018	Begroting 2019 (primaire)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
1a. Netto schuldquote	1%	42%	45%	45%	41%	34%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	0%	42%	44%	44%	39%	32%
2. Solvabiliteitsratio	74%	53%	49%	50%	51%	53%
3. Kengetal grondexploitatie	-1%	0%	-1%	-1%	-1%	-1%
4. Structurele exploitatieruimte	2%	-2%	-4%	-1%	0%	1%
5. Belastingcapaciteit	96%	108%	106%	106%	106%	106%

Een korte toelichting op de kengetallen:

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De begrote netto schuldquote in 2018 was 31%. Uiteindelijk is deze lager geworden doordat een aantal geplande investeringen in dat jaar zijn doorgeschoven. De netto schuldquote van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is positief.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De netto schuldquote van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is positief.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten. De solvabiliteitsratio van de gemeente Drimmelen is hoog. Dit is positief.

3. Kengetal grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is positief.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten dan ook hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting waar bij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte van de gemeente Drimmelen is laag. Dit is negatief.

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. De totale woonlasten van de gemeente Drimmelen zijn iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit is negatief.

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van een gemeente.

Geconcludeerd kan worden, dat de gemeente Drimmelen een gezonde financiële positie heeft. De verminderde belastingcapaciteit kan worden opgevangen door de positieve uitkomsten van de andere kengetallen.